

Nr 187.

Av herr **Holmgren**, om upphävande av andra stycket av 18 kap. 13 § strafflagen.

Vi befinna oss i ett av den mänskliga kulturens intressantaste brytningsskeden och trots allt är det en fröjd att leva. Ty mer resonans finns nu än på länge för av fördomar obundna tankar, som gå till botten i sakerna. Allt fler börja förstå, att det icke är tillräckligt att ta sig ur ögonblickets ekonomiska misär utan att mänskligheten behöver en grundlig självrannsakan och de mänskliga förhållandena en grundlig reformering i många riktningar. Ty om vi nu 15 år efter världsbrandens slut leva i ett materiellt och andligt kaos, som alltjämt förvärrats, så måste vi säga oss, att hur mycket man än kan tvista om detaljorsakerna till detta, så är ett oomtvistligt, och det är, att huvudorsaken måste ligga däri, att människorna icke förmått höja sig till den klarhet och osjälviska vidsynthet i tanke och handling, som krävs för tillfrisknande. Det är sålunda uppenbart, att den djupaste orsaken till mänsklighetens olyckor ligger hos mänskligheten själv, ligger i de intellektuella och moraliska bristerna hos människorna själva.

Mänsklighetens viktigaste uppgift i innevarande stund är därför att förbättra sig själv. Någon stadigvarande förbättring av förhållandena på jorden kan icke på annat sätt ernås.

För 300 år sedan levde i Sverige en av drottning Kristina inkallad fransk vetenskapsman och tänkare vid namn Descartes, här mer känd under sitt latiniserade namn Cartesius. Han yttrade i denna fråga: »Si l'espèce humaine peut être perfectionnée, c'est dans la médecine qu'il faut en chercher les moyens» eller: om människosläktet kan förbättras, så är det hos den medicinska vetenskapen som medlen därtill skola sökas. Hur klartänt och framsynt är icke detta yttrande! Först under de sista decennierna har detta blivit fullt uppenbart.

Det är den medicinska vetenskapens framsteg, som medfört, att vi nu ha möjligheter, att, om vi på allvar så vilja, verkligen förbättra mänskligheten i kroppsligt, intellektuellt och moraliskt avseende. Vi veta nu en hel del om förutsättningarna för frambringandet av i dessa avseenden högvärdiga, resp. mindervärdiga, människor. Vi veta, att hurudan en person blir, beror dels på inre orsaker, det är de ärvda anlagen, och dels på de yttre förhållanden, under vilka han växer upp.

Hur gynnsamma de yttre förhållandena än äro för ett människobarns utveckling till en frisk, klok och ädel människa, så kan ändock icke ur honom framlockas mer än som fanns där från början i form av anlag vid födelsen. Vi förstå därav, vilken oerhörd betydelse det har, att de barn, som födas, ha

goda anlag ifråga om kroppslig beskaffenhet, begåvning och karaktär. Härpå beror helt enkelt nationens beskaffenhet och framtid, härpå hänga möjligheterna till mänsklighetens förbättring och framåtskridande.

Om än således den medfödda beskaffenheten är det viktigaste, följer icke därav att de yttre omständigheterna under uppväxten äro likgiltiga. Tvärtom äro de mycket viktiga, ty de goda anlagen kunna av gynnsamma omständigheter främjas i sin utveckling och de dåliga hållas nere och hindras att utveckla sig i viss grad.

De möjligheter vi ha att höja vårt folks duglighet och kraft äro således att se till, att de goda anlagen bli fortplantade och de dåliga icke, samt att så gynnsamma betingelser som möjligt skapas för de ungas fostran och utveckling.

I det senare avseendet ha våra statsmakter gjort mycket, i det förra, viktigaste, så gott som ingenting.

Dock är rasförbättringen och motverkandet av rasförsämring frågor, som för samhället ha så ytterlig vikt, att det är riksdagens plikt att ägna dem den allvarligaste uppmärksamhet.

De rasbiologiska och därmed i sammanhang stående sociala frågorna tilldraga sig i våra dagar en alltjämt stegrad uppmärksamhet. De med dessa frågor arbetande vetenskapsmännen uttala ideligen, att en försämring av folkstammen är oundviklig, om ej kraftiga åtgärder däremot vidtagas. Den tilltagande brottsligheten, den tilltagande frekvensen av sinnessjukdomar o. s. v. äro företeelser i detta avseende, som mana till eftertanke.

Vad som särskilt väckt bekymmer är att därpå riktade undersökningar och statistik visa, att de undermåliga, intellektuellt lågt stående och kriminella elementen i samhället föröka sig betydligt starkare än de värdefullare elementen. Följden därav måste bli en alltjämt ökad proportion av intellektuellt och moraliskt klenare utrustade individer och en alltjämt minskad proportion av ifråga om moral och förstånd högre utrustade.

Det synes svårt att komma ifrån att fara hotar för en utveckling i den riktningen inom kulturländerna, eller att en dylik utveckling på sina håll redan är i full gång.

Vad kan göras häremot? Tydligen finnas två olika sätt att påverka detta förhållande, vilka kunna användas var för sig eller båda på en gång. Det ena är, att de delar av befolkningen, som ha värdefullare arvsanlag, öka sin barnproduktion, det andra är, att de mindervärdiga elementen minska sin barnproduktion.

Jag kommer härmed in på en fråga, som i detta sammanhang har den största betydelse, nämligen den utomordentligt starka nedgång i den allmänna nativiteten, som på senare år kan iakttas i alla civiliserade länder.

Denna nedgång har i och för sig väckt stora betänkligheter och man har talat om den vita rasens självmord o. d. Det är under sådana förhållanden helt naturligt, att man i första rummet tänkt sig råda bot för ökningen av under-

måliga element i samhället genom stegring av nativiteten hos de befolkningslager, som man anser vara begåvade med de bättre arvsanlagen. Ofantligt mycket har skrivits och talats om detta och otaliga uppmaningar i tal och skrift att öka barnantalet ha sett dagen. Men utan nämnvärd effekt.

Det är helt naturligt att dylika ansträngningar ha att vänta mycket liten framgång, ty begränsningen av barnantalet är uttrycket för den allmänna livsinställningen hos de västerländska folken i civilisationens nuvarande utvecklingsskede.

Då det således är praktiskt ogenomförbart, i varje fall i närvarande tid, att i nämnvärd grad öka födelsetalet hos de befolkningslager, som äro bärare av de bästa arvsanlagen, så återstår för rasförbättringen som huvudsaklig utväg minskning av nativiteten hos de mindervärdiga befolkningselementen.

En sådan minskning kan åstadkommas.

Det effektivaste sättet för att nå detta mål är att genom en lämplig operation på mannen och kvinnan upphäva förmågan att göra barn. Detta kan man vinna utan att skada könskörtlarna och utan att skada förmågan till normalt könsumgänge eller eljest åstadkomma någon märkbar skada på kropp eller själ.

Enligt min mening är det alldeles nödvändigt, att statsmakterna snart ta bättre krafttag i denna riktning än de små halvgångna försök, som hittills gjorts. T. ex. så att samtliga för bestämda svårare arter av brott dömda på nämnda skonsamma sätt steriliserades (således ej kastrerades).

Det finns ingen avgörande invändning mot en sådan skyddsåtgärd från samhällets sida.

På detta det effektivaste sättet att hindra fortplantning har jag emellertid icke tillfälle att här närmare ingå.

Det finns också en annan väg, som visserligen ej leder lika direkt på målet, men som för närvarande är lättare gångbar, och det är att uppmuntra en frivillig begränsning av nativiteten.

Jag kommer här in på frågan om orsakerna till den allmänna nedgång i födelsernas antal, varom jag ovan talat. Varpå beror detta fenomen, den starkt minskade nativiteten?

Det beror på, att man inom stora delar av befolkningen i alla länder frivilligt och medvetet undviker att alstra barn. Vi ha hört talas om tvåbarnssystemet, enbarnssystemet och 0-barnssystemet. Vad har framkallat denna rörelse, som oemotståndligt utbredd sig över hela kulturvärlden? Säkerligen är detta en invecklad fråga, som har ekonomiska, erotiska, hygieniska o. s. v. sidor. Men man torde nog träffa sakens kärnpunkt, om man säger, att den djupaste orsaken är att söka hos kvinnan. Kanske den underbaraste och till sina orsaker gåtfullaste av de underbara förändringar, som de sista tjugu åren medfört, är kvinnans radikalt förändrade ställning och därmed förändrade inställning till livsproblemen.

För de kvinnliga synpunkterna och det kvinnliga känslolivet visas nu en

hänsyn och en aktning, som man för en mansålder sedan icke drömde om. Det hejdlösa barnafödandet har aldrig varit populärt bland kvinnorna. Som karaktéristiskt för den kvinnliga synen på saken från äldre tider kan anföras följande utdrag ur ett brev från en kvinna, som ej kan misstänkas se tanklöst och ansvarslöst på frågan, nämligen drottning Victoria av England. Hon säger i ett brev till kungen av Belgien d. 15 januari 1841 följande: »I think, dearest Uncle, you cannot *really* wish me to be the '*Maman d'une nombreuse famille!*' for I think you will see the great inconvenience a *large* family would be to us all, and particularly to the country, independent of the hardship and inconvenience to myself. Men never think, at least seldom think, what a hard task it is for us women to go through this *very often*.» Översatt till svenska blir detta ungefär följande: Jag tror, kära onkel, att du inte *på allvar* kan önska, att jag skulle bli mor till en talrik familj, ty jag är övertygad om att du inser den stora olägenhet, som en *stor* familj skulle vara för oss alla och särskilt för landet, fränsett svårigheterna och olägenheterna för mig själv. Männen tänka aldrig eller åtminstone sällan på, vad det är för en tung uppgift för oss kvinnor att genomgå detta *mycket ofta*.

I våra dagar är motståndet från kvinnornas sida mot täta barnsbörder och många barnsbörder mycket bestämt och som sagt huvudorsaken till den minskade nativiteten. I de flesta fall råder ingen motsättning mellan kvinnan och den manliga partnern i önskan om begränsning av barnantalet. Det framställer sig för dem båda som en självklar och nödvändig åtgärd.

Vad vinnes då härmed? För kvinnan vinnes lättnad från havandeskapets besvärligheter. Jag nämner detta först, men det är säkert icke det viktigaste. De allra flesta kvinnor underkasta sig gärna havandeskapets besvärlighet, när de önska barn med en älskad man, och det göra de alltid, när icke sociala eller ekonomiska eller andra skäl hindra, eller de redan ha tillräckligt antal barn med honom.

Långt viktigare är att ett stort barnantal gör modern ofri och utan tillräcklig tid för sin egen räkning och för mannens räkning. Hon får icke den grad av rörelsefrihet och ledighet, som är oundgänglig för att kunna odla sin kropp och sin själ, utveckla sig, lyfta sig och för sin man förbli älskarinna i detta så ofta missbrukade ords rätta och vackra betydelse. Endast ett litet fåtal kvinnor med sällsynt vitalitet och sällsynt begåvning kunna trots en stor barnskara räcka till för alla dessa uppgifter.

Båda dessa motiv, det kulturella och det erotiska, spela utan tvivel en stor roll för nativitetsens minskning. Den är till icke ringa del ett uttryck för en kulturstegring, en strävan efter att dana livet innehållsrikare och lyckligare. Vad är skillnaden mellan den nya tidens ungdom och ungdomen för några decennier sedan? Jag tror, att själva kärnan i den skillnaden är, att i den nu unga generationen de båda könen kommit varandra mycket närmare än förhållandet var och är i den äldre generationen. De betyda mer för varandra, sysselsätta

sig mer med varandra. Närmandet mellan de båda könen i jämförelse med föregående förhållanden är otvivelaktigt en av de viktigaste förutsättningarna för ökad lycka för människosläktet. Därför komma de unga generationerna att bli lyckligare än vi, trots att de leva i så mycket sämre yttre förhållanden än dem, under vilka vi vuxit upp. Det är som om man och kvinna av de dystra yttre förhållandena tvungits närmare tillsammans. Däruti ligger all livets lycka förborgad.

Barnbegränsningen är utan tvivel såväl en av förutsättningarna för som ock en följd av denna fördelaktiga utveckling av förhållandet mellan man och kvinna. Några skäl för denna tankegång framgå ur det föregående.

Det är utan vidare klart, att även ekonomiska synpunkter, och med särdeles styrka, spela in vid sidan av de kulturella och erotiska som motiv för barnbegränsning. De unga ha icke lätt att försörja sig. De kunna i otaliga fall icke tänka på ett förhållande, vars resultat blir barn, då de nätt och jämt kunna klara sig själva. Bidrar hustrun med egna arbetsinkomster till hemmets ekonomi, riskerar hon att icke kunna eller få fortsätta därmed. Ett barn betyder i ett sådant fall icke blott ökade utgifter utan även minskade inkomster.

Här är icke meningen att ge en allsidig utredning av orsakerna till den låga nativiteten i nuvarande tid. Det sagda må vara nog för att belysa de psykologiska förutsättningarna för detta fenomen.

Är det låga födelsetalet i och för sig för samhället ofördelaktigt?

Det har av många ansetts vara så, därför att man menat att ett lågt födelsetal betyder en ringa befolkningstillväxt. Men varför skall en ständig befolkningstillväxt vara önskvärd? När som förr fruktansvärda epidemier i en handvändning decimerade befolkningen, eller när krig förött befolkningen, är stark folkökning kanske önskelig, men varför under normala förhållanden och varför under nuvarande förhållanden? Är det till exempel önskvärt, att vår bondebefolkning har barnskaror på åtta till tio stycken? Vem skall föda dem? Vart skola de ta vägen? Förr gick överskottet till Amerika, men nu?

Även om befolkningen till följd av de låga födelsetalen skulle stå stilla eller något minskas, kan jag icke finna den ringaste olycka i den saken. Tvärtom skulle en betydlig befolkningsökning under nuvarande förhållanden vara en stor olycka för vårt land.

Men därtill kommer att ett lågt födelsetal alldeles icke betyder en motsvarande minskning i folkökningen. Födelsetal och barnadödlighet hänga nämligen ihop, så att högt födelsetal åtföljs av hög barnadödlighet, lågt födelsetal av låg barnadödlighet. När födelsernas antal minskar, så minskar således också dödsfallens.

Därmed komma vi till fördelarna för det uppväxande släktet själv av inskränknings i barnantalet eller »födelsekontrollen», som det ofta kallas. Det lider intet tvivel, att när barnantalet är litet, barnen bli bättre skötta, få bättre hygieniska och ekonomiska förhållanden, mera kärleksfull omvårdnad och led-

ning i hemmet. Härigenom få de vida bättre möjligheter för utveckling till kroppsligt och själsligt sunda människor och till dugande medborgare i det hela taget.

Begränsningen av barnantalet är således även härigenom för samhället av omätligt värde.

Granskar man orsakerna till och verkningarna på samhällsförhållandena av den återhållsamhet i barnproduktionen, som i så vidsträckta kretsar praktiseras, så kan man ej komma till annat resultat än att den har största värde för samhällets sundhet, lycka och kulturella framåtskridande, ja i nuvarande skede av mänsklighetens utveckling är absolut nödvändig. Jag tror, att detta något så när framgår av det föregående.

Begränsning av barnantalet kan åstadkommas på två sätt, antingen genom att könsumgänge ej äger rum eller genom att det sker på sådant sätt att befruktning icke följer.

Den första utvägen, den sexuella avhållsamheten, kan man rekommendera ungdomen intill en viss gräns. Denna gräns är individuell och får ej sättas för högt. Den sexuella avhållsamheten är icke i och för sig önskvärd, eftersom den är emot naturen. Det är tvärtom önskligt, att ungdomen tillräckligt tidigt får ingå allvarliga av kärlek dikterade förbindelser med det andra könet. Den skyddas därigenom från många risker för snedvriden utveckling i olika avseenden och vad beträffar den manliga ungdomen särskilt även från att råka in i den moraliska och kroppsliga pesthärd, som prostitutionen utgör.

Men skola tidiga sexuella förbindelser kunna ingås, är därför en självklar förutsättning, att åtgärder, som hindra befruktning, användas.

Icke heller längre fram i äktenskapet är det önskligt, att begränsningen i barnantalet åstadkommes genom sexuell avhållsamhet. Den sexuella avhållsamheten medför kanske icke någon skada för kroppen i inskränkt mening, men för de flesta människor psykisk otillfredsställelse och psykiska lidanden av mycket allvarlig art. Naturen har nu en gång skapat människorna av två kön, som till varandra känna en oemotståndlig dragning. I det innerliga sexuella förhållandet mellan dessa båda ligger livslyckan till så väsentlig del, att det är en mycket betänklig sak att av fruktan för barn avhålla sig från kärlekens naturliga yttringar.

Dock lider det intet tvivel att mer eller mindre fullständig avhållsamhet från sexuellt umgänge inom äktenskapen av fruktan för barn är ytterst vanlig i vårt land. Den är orsaken till mängder av södertrasade äktenskap, mängder av sollösa, trista levnadsöden.

Varför praktiseras då avhållsamhet i äktenskapet i stället för umgänge med skydd av lämpliga befruktningshinder åtgärder? Många sakna kännedom om lämpliga preventiva åtgärder eller medel. De veta ej hur man skall skaffa sig sådan kännedom eller skämmas för att söka informationer i dessa ämnen.

I en mängd andra äktenskap utövas umgänget under preventiva åtgärder,

men av sådan art att de skada vederbörandes nervsystem och skapa irritation och otillfredsställelse hos båda parterna.

På grund av den stora omfattning, som de olyckliga verkningarna av den bristande kunskapen i dessa ämnen har, är en organiserad upplysningsverksamhet trängande av behovet påkallad. Viktigt är tydligen, att en dylik upplysningsverksamhet tränger fram till de kretsar av befolkningen, där minskningen i nativiteten är ett särskilt statsintresse.

Detta är dels de kriminella och ur rasbiologisk synpunkt mindervärdiga, dels de ekonomiskt svagare ställda.

Statistiken säger oss, att med få undantag nativiteten är minst i de ekonomiskt och socialt högst stående befolkningslagren och betydligt större i den s. k. underklassen.

Detta faktum begagnas ofta som underlag för uppmaningar till de bättre situerade att föröka sig talrikare, i det man sätter likhetstecken mellan ekonomiskt, resp. socialt, lägre stående och ur rasförbättringssynpunkt mindre värdefulla befolkningslager.

Detta är säkerligen åtminstone vad vårt land beträffar alldeles oriktigt. Sveriges befolkning är en i fråga om arvsanlag mycket homogen befolkning. En omfattande och intim beröring med alla befolkningslager i städer och landsbygd från alla landsändar har bibringat mig övertygelsen, att de goda intellektuella och moraliska anlagen icke äro anmärkningsvärt talrikare inom överklassen än inom underklassen. Anledningen till att exempelvis inom bondeklassen så ofta generation efter generation kvarstannar vid jorden utan att höja sig ekonomiskt eller socialt är icke bristande begåvning. Det torde i stället vara så, att deras livsideal icke är att klättra upp på samhällsstegen. De älska jorden och jordbrukarens jämförelsevis fria liv i naturen och vilja stanna där.

Och vad moralisk standard beträffar torde samhällets ekonomiska spetsar icke ha dokumenterat något företräde framför gemene man.

Det finns således ingen anledning att påyrka, att överklassen i rasförbättrande syfte skulle öka sin nativitet i förhållande till underklassen. Nativitetens ökning är för övrigt, som jag ovan påpekat, ur praktisk synpunkt ett för rasförbättringen odugligt medel.

Däremot ger underklassens högre nativitet anledning att tänka på, att just för den ekonomiska underklassen betydelsen är störst av de fördelar, som en begränsning av barnantalet medför, och som jag förut redogjort för.

Den större nativiteten i underklassen beror uppenbarligen på att bruket av preventiva medel där icke är lika utbrett som i överklassen och detta å sin sida beror utan tvivel på bristande tillgång till upplysning i dessa avseenden.

Jag har i min praktiska verksamhet ofta haft tillfälle att höra särskilt arbetarehustrur uttala sina bekymmer över att ingenting göres för att hjälpa dem och upplysa dem i dessa frågor. Jag finner dessa klagomål synnerligen berättigade.

I en stor del äktenskap och fria förbindelser går den kvinnliga parten i ständig skräck för att bli havande. Frukta här för trycker som en mara på hela deras tillvaro. Varför? Därför att ingen människa hjälper dem och upplyser dem. Vad blir följden av denna bristande upplysning? Förstörd människolycka i en aldrig sinande ström och värst av allt fosterfördrivningen. Vi veta, hur hastigt fosterfördrivningarnas antal stigit och hur ofantligt vanliga nu de kriminella aborterna äro, vilka kosta så många unga kvinnor livet. En mycket stor del av dessa beror på att vederbörande icke känt till och förstått bruket av ändamålsenliga preventiva medel.

Jag vill nu på följande sätt sammanfatta huvuddragen i den tankegång, som jag ovan sökt utveckla:

Bättre förhållanden på jorden måste skapas.

Detta kan icke ske utan att människorna förbättra sig själva.

Detta betyder rasförbättring och förbättring av utvecklingsbetingelserna för det uppväxande släktet.

För rasförbättring finns intet annat sätt än att de mindervärdiga befolkningselementens barnproduktion minskas.

För att ge det uppväxande släktet de bästa möjligheter till utveckling i gynnsam riktning krävs ävenledes begränsning av barnantalet. Särskilt är detta viktigt för de fattigare klasserna.

Begränsning av barnantalet kan icke i nämnvärd grad ernås genom sexuell avhållsamhet.

Den enda vägen att ernå begränsning av barnantalet är i stort sett bruket av lämpliga preventiva medel.

Utan bruket av preventiva medel är det dessutom på grund av ekonomiska skäl i de allra flesta fall icke möjligt för unga människor att ingå förbindelser, vilket för deras harmoniska och lyckliga utveckling är av utomordentlig vikt.

Av det föregående framgår, att jag för min del måste anse en omfattande upplysningsverksamhet angående lämpligt sätt att förebygga havandeskap vara för samhället av utomordentlig vikt och outhärlig.

En sådan upplysningsverksamhet är enligt det föregående i första rummet nödig

i kretsar med kriminella tendenser och anlag,

i kretsar, som ha i andra avseenden för samhället mindre önskvärda anlag t. ex. vissa sjukdomsanlag,

samt slutligen i de stora lager av befolkningen, vars svaga ekonomi omöjliggör att eljest knyta allvarliga, på kärlek grundade och sålunda sedliga förbindelser.

Emellertid förklarar vår nu gällande lagstiftning en dylik ur statsnyttans och moralens synpunkter oavvisligen nödvändig upplysningsverksamhet för straffbar.

Strafflagens kap. 18 § 13 säger nämligen följande: »Sprider någon ut eller håller till salu eller utbjuder skrift, målning, teckning eller bild, som tukt och sedlighet sårar; straffes med böter eller fängelse. Lag samma vare, om man genom annan gärning sårar tukt och sedlighet, så att allmän förfärgelse eller fara för andras förförelse därav kommer.

Där någon offentligen utställer eller förevisar föremål, som är avsett för otuktigt bruk eller till att förebygga följder av könsumgänge; eller i skrift, som han utsprider, eller eljest genom tillkännagivande för allmänheten till salu utbjuder eller själv eller genom annan till försäljning kringför dylika föremål; eller under sådana förhållanden, att allmän fara för andras förförelse därav kommer, vare sig muntligen eller genom utspridande av skrift söker förleda till användande av föremål som nu sagts, eller meddelar anvisning om sättet för deras användande; varde ändå att gärningen ej är sådan, som i 1 mom. sägs, dömd efter ty där stadgas.»

Det andra momentet i den citerade paragrafen innebär således, att den som muntligen eller skriftligen, så att det kan göra allmänna verkan, framställer de åsikter om samhällsnyttan av preventiva medel, som jag nu framställt, eller lämnar de anvisningar om dylika medels användande, som otvivelaktigt äro högst önskvärda, skall straffas med böter eller fängelse, *även om föredraget eller skriften icke sårat tukt och sedlighet.*

Det förefaller på tiden, att denna orimliga lag, som har så föga kontakt med verkligheten, försvinner. Frågan därom har i riksdagen upprepade gånger varit före. Jag skall emellertid icke gå in på historiken för att icke falla utskottet i ämbetet. Utskottet brukar ju nämligen i frågor som denna göra en utmärkt intressant och detaljrik historik, varefter motionären med ett elegant skäktningssnitt avlivas. Jag hoppas emellertid, att den senare delen av ritualen denna gång måtte utebli.

Jag vill i avseende på historiken blott påpeka, att vid föregående tillfällen huvudvikten lagts vid, att de preventiva medlen utgöra ett skydd mot smittosamma könssjukdomar. Jag har i det föregående icke alls berört den sidan av saken, emedan den har en underordnad betydelse i denna fråga.

Man har vid föregående tillfällen som skäl mot ett upphävande av denna s. k. preventivlag bl. a. anfört, att ingen läkare blivit straffad för upplysningsverksamhet om preventiva medel, och att lagen alltså icke hindrar en värdig och sakkunnig upplysningsverksamhet.

Detta är ett klent försvar. Om en verksamhet, som enligt lagen är straffbar, icke i praktiken åtalas och fälles, så borde väl detta just vara ett skäl att ändra lagen till överensstämmelse med den anda, i vilken den nu tillämpas.

Men även om lagen ej tillämpas, så gör den i alla fall skada. Enligt de meddelanden jag fått från i detta avseende erfaret läkarehåll är det mycket svårt att få läkare att befatta sig med upplysningsverksamhet av detta slag, emedan de, även om de icke riskera straff, dock känna det motbjudande att utöva en

verksamhet, som lagen förklarar straffbar och uttryckligen anger som moraliskt förkastlig. Naturligtvis känner varje ansvarsfull och laglydig person det på så sätt, även om han i sitt inre är upprörd över att som omoraliskt av lagen skall stämplas, vad som i stället för var och en, som har satt sig in i saken, ter sig som en moralisk plikt ur människokärlekens och statsnyttans synpunkter.

Därtill kommer att hjälp och upplysning i dessa frågor, vilken enligt det föregående ur rasförbättringens synpunkt är alldeles särskilt viktig i samhällets asociala bottenlager, måste till stor del bedrivas under sådana former, att man icke kan tänka sig, att läkarna skulle förslå eller passa därtill. Det behövs besök i de dåliga, vårdslösa hemmen, där de brottsliga anlagen frodas, och där barnen komma ett om året. Det behövs en aktiv och oförtröttad detaljverksamhet, till vilken kvinnlig arbetskraft bäst skulle lämpa sig.

En dylik ur höga, etiska drivkrafter sprungen upplysnings- och hjälpverksamhet, tjänande samhällets högsta intressen är genom preventivlagens formulering omöjliggjord. Om lagen icke funnes, skulle säkerligen en dylik verksamhet kunna organiseras, ty mycken ideell entusiasm finnes, som skulle inrikta sig därpå.

Så vitt jag förstår är icke mom. 1 av 13:de paragrafen ur de synpunkter, som jag anlagt, till någon skada, utan endast mom. 2.

Jag får alltså yrka,

att riksdagen ville besluta upphäva mom. 2 av § 13 i strafflagens 18 kap.

Stockholm den 21 januari 1933.

Israel Holmgren.